

Cartea lui Sófalvi András ne oferă un model de cercetare complexă a unei microregiuni din Transilvania, cercetare bazată, în principal, pe studii de teren, și care a îmbinat metode tradiționale și moderne pentru a ajunge la un rezultat remarcabil. Autorul pare să fi extras tot ceea ce era posibil din stadiul actual al cercetărilor, atât în materie de izvoare și studii istorice, cât și în materie de investigare a vestigiilor materiale și de cercetare arheologică. Dincolo de rezultatele științifice, metodele de abordare și prelucrare a informației pot fi considerate exemplare, formând împreună un model care va fi dificil de egalat.

Teritoriul fostului scaun medieval al Odorheiului este acum, grație eforturilor susținute ale cercetătorului, una dintre cele mai bine studiate și cunoscute părți ale Transilvaniei. Autorul a demontat câteva mituri, a pus în ordine și a descris toate (sau măcar marea majoritate) a structurilor de

apărare create și întreținute de secui, și, până la urmă, a dat noțiunii de „structură de apărare” un alt înțeles față de interpretarea tradițională. Fără îndoială, această carte reprezintă un pas important în cunoașterea istoriei secuilor și, implicit, a istoriei Transilvaniei, și nu putem decât să ne dorim monografiile asemănătoare pentru fiecare microzonă a României. Este, totodată, o demonstrație că epoca studiilor generale a trecut și este necesar să ne aplecăm amănunțit asupra istoriei locale. Prin completarea fondului, slab reprezentat, al diplomelor medievale, prin cercetări de teren și, mai ales, prin investigații arheologice, putem – pornind de la aceste realități locale – rescrie istoria.

Daniela Marcu Istrate,
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”,
București;
e-mail: damasus2000@yahoo.com.

Ioan Marian Țiplic (ed.), *Oameni și comunități în jurul Carpaților* (Minerva, IV; Collectanea, 2), Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2015, 202 p. (ISBN 978-606-8694-19-1)

Al doilea volum din cea de-a patra suită a seriei *Minerva* a apărut sub coordonarea lui Ioan Marian Țiplic, prorector al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu. Volumul a putut vedea lumina tiparului datorită proiectului *MINERVA – Cooperare pentru cariera de elită în cercetarea doctorală și post-doctorală*, finanțat prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013 și întrunește, într-un ansamblu multidisciplinar, 11 studii întocmite de către șase cercetători postdoctorali. Scopul studiilor este foarte larg, subiectele abordate alternând între preistorie și epoca modernă, între arheologia pură și istoria mentalităților, dar toate sunt unite de o axă comună: reconstituirea trecutului oamenilor și al comunităților din spațiul cuprins în interiorul arcului carpatic.

Prima parte a volumului abordează teme legate de societate și cultură materială. Secțiunea este deschisă de studiul lui Dan-Lucian Buzea, *Painted flowermotifs on Cucuteni-Arșud ceramics discovered at Păuleni-Ciuc – Dâmbul Cetății, Harghita County*, una dintre cele mai consistente lucrări ale acestui volum colectiv. Autorul nu se mulțumește să ofere un simplu catalog al descoperirilor din situl menționat în

titlul studiului, ci abordează problema pe scară largă, pornind de la primele mențiuni în literatura de specialitate ale motivului floral în mediul Cucuteni-Arșud, trecând prin originile reconstituite ale acestuia și încheind cu o analiză, oricât de sumară, a răspândirii sale. Aspectul pozitiv al faptului că studiul a fost publicat într-o limbă de circulație internațională este numai în mică măsură diminuat de greșelile gramaticale care s-au strecurat în textul tipărit.

Urmează studiul lui Victor Sava, *Apariția artefactelor din cupru în Bazinul Mureșului Inferior și cel al Crișului Alb*, în care autorul face, pentru aria indicată în titlu, o prezentare amănunțită a descoperirilor de acest tip încadrabile în perioada finală a neoliticului, de la piesele de cupru care își fac apariția în mediul Tisza până la apogeul metalurgiei neolitice (Tiszapolgár, Bodrogkeresztúr, orizontul toartelor pastilate), mergând până la evasi dispariția pieselor de metal în perioada târzie, imediat anterioară epocii bronzului.

În *The Medieval Spurs Discovered at Miercurea Băi – Cunța (MS I) during the Researches carried out on the Highway Orăștie – Sibiu*, Claudia Urduzia pune în circulație informații despre 10 pinteni, databili în secolele

XII–XIII, descoperiți în anul 2012, cu ocazia lucrărilor pentru construirea autostrăzii. Tot Claudia Urduzia semnează și lucrarea următoarea, *Căldări de lut descoperite în așezarea medievală de la Miercurea Băi – Cunța (jud. Sibiu)*, în care abordează, de data aceasta în limba română, o altă categorie de material din situl afectat în 2012 de construcția autostrăzii. Spațiul nu a îngăduit autoarei decât o foarte sumară prezentare a celor 110 căldări de lut descoperite în punctul *MS I*, bazată pe caracterizarea unor exemplare reprezentative, dar lucrarea este binevenită, reprezentând un tot complementar cu studiul anterior. Faptul că șapte dintre piteni și 37 dintre căldări au fost recuperate din unul și același complex închis (nr. 113) – o groapă umplută cu resturi menajare – reprezintă un argument suplimentar pentru publicarea laolaltă a celor două articole.

Studiul lui Florin Mărginean, *Povestea din spatele a trei spade descoperite în județul Arad*, încheie prima secțiune a volumului cu istoria (re)descoperirii și cu încadrarea tipologică a trei spade din secolele XIV–XV. Una dintre ele, descoperită la Ineu, în albia Crișului Alb, se află în prezent într-o colecție privată, iar celelalte două, cu proveniență incertă, fac parte din colecția Complexului Muzeal Arad.

A doua parte a volumului, intitulată *Comunități și reprezentări*, se deschide cu lucrarea lui Victor Sava, *Descoperirile Bodrogkeresztúr și Baden de la Sânpetru German, județul Arad*, în care autorul pune în circulație date suplimentare despre rezultatele săpăturilor efectuate în anii 1960 în punctul *Fântâna Vacilor*. În acest scop, abordează istoricul cercetărilor și al publicării rezultatelor, face catalogul pieselor Bodrogkeresztúr păstrate în depozitul Complexului Muzeal Arad, discută bine reprezentata ceramică Baden și, în încercarea de a analiza cât mai adecvat situl, ajunge până la a repertoria descoperirile funerare Bodrogkeresztúr de pe valea inferioară a Mureșului.

În *Urme de locuire din perioada arpadiană în zona Ghiorocului (jud. Arad)*, Florin Mărginean pornește de rezultatele unei cercetări preventive, necesitate de extinderea unei balastiere, pentru a ajunge să discute formele de locuire din perioada arpadiană la Mureșul de Jos. Același autor semnează și studiul următor, *O imagine de ansamblu asupra statutului social din jurul anului*

1000 d.Hr., reflectată prin inventarul funerar al unor morminte descoperite pe valea Mureșului Inferior, în care schițează topografia descoperirilor funerare încadrabile la cumpăna dintre milenii și exemplifică potențialul lor pentru un studiu aprofundat prin bogatele morminte de la Arad – *Teritoriul G.A.S. Ceala* (1964), Nădlac – *Lutărie* (2005) și Sânpetru German – *G.A.S.* (1962).

Păstrând tonul analizei sociale, volumul se continuă cu studiul semnat de Simina Terian, *Discursul puterii în Transilvania Evului Mediu timpuriu (secolele XI–XIII)*, în care autoarea, în pofida penuriei documentare, încearcă să traseze evoluția în timp a utilizării termenilor de *potestas* și *auctoritas* în mediul transilvănean, începând din secolul al XI-lea și până în secolul al XIII-lea, și a modului în care aceasta reflectă balanța dintre puterea laică și cea religioasă, dintre autoritatea centrală și centrele de putere periferice.

În continuare, Ioan-Cosmin Ignat abordează un interval de timp încă și mai larg, în lucrarea sa, *Cimitire aparținând sașilor din județul Sibiu*. Pornind de la cimitirele din perioada colonizării, cunoscute pe baze arheologice, autorul își desfășoară demersul până la cimitirele din epoca modernă, oprindu-se cu precădere asupra relației spațiale dintre cimitir și biserică.

Același autor semnează lucrarea care încheie volumul, *O analiză cu privire la hramul bisericilor săsești din bazinul Hârtibaciului*, în care abordează o problemă care beneficiază, în Occident, de o bogată bibliografie, dar care a fost numai sporadic atinsă de istoriografia română. Limitându-se intenționat la o arie restrânsă – bazinul Hârtibaciului –, autorul inventariază cele 28 de biserici săsești existente în zonă, cu hramul și data construcției, și încercă să deceleze, pe baza acestor informații, modul lor de evoluție istorică.

Datorită sferei largi a subiectelor, a modului de abordare multidisciplinar și a informațiilor inedite puse în circulație, acest volum aduce o contribuție binevenită la studiul istoriei spațiului cuprins în interiorul arcului carpatic. Utilizarea limbilor de circulație internațională, chiar dacă limitată la două dintre lucrări, reprezintă, de asemenea, un punct pozitiv.

Sebastian Ovidiu Dobrotă,
doctorand, Institutul de Arheologie
„Vasile Pârvan”, București;
e-mail: sebastian.dobrota@gmail.com.